

Acad. Roy. Scienc. d'Outre-Mer
Biographie Belge d'Outre-Mer,
T. IX, 2015, col. 234-238

LEBBE (*Frederik*) (*Père Vincent*), Lazarist, Missionaris in China (1877-1940).

Frederik (Freddy in huiskring), de latere pater Vincent, werd geboren in Gent, in 1877, als oudste kind van Firmin Lebbe en Louise Barrier. Nadien kwamen zes kinderen het gezin aanvullen. Een jongere broer, Adrien, werd benedictijn in Maredsous. Met hem zou Frederik, alias Vincent, zijn leven lang een innige vertrouwensband behouden. Ook één der zusters trad in het klooster.

Firmin Lebbe was de zoon van een hophandelaar uit Poperinge. Diens echtgenote, de moeder van Vincent Lebbe, had een Franse vader, die vrij vroeg naar Engeland was uitgeweken, de Britse nationaliteit had aangenomen en er een protestantse vrouw had gehuwd. Maar op zeventienjarige leeftijd was Louise overgestapt naar het katholicisme. Na rechtenstudies in Gent en een moeilijke start in zijn loopbaan, eerst in Brugge, daarna in Parijs, bouwde Firmin een bloeiende advocatenpraktijk op in Ieper.

In het diepgelovige, maar niet bekrompen gezin van Firmin Lebbe verliep de opvoeding relatief streng. Toch blijken de kinderen er gelukkige kinderjaren te hebben genoten. Freddy Lebbe doorliep zijn humaniora aan het Sint-Vincentius bisschoppelijk college in Ieper. Tijdens zijn retoricajaar was hij voorzitter van de *Conférence de St-Vincent de Paul*. Deze heilige zal een diep merktken inprenten in de jonge Lebbe: bij zijn vormsel neemt hij voorgoed de voornaam Vincent aan, die hij ook in zijn kloosterleven zal aannemen.

Vincent is sterk aangetrokken tot de Franse cultuur, wat hem met Vlaamsvoelende medeleerlingen — het Frans was toen de enige toegelaten taal op het college — in botsing brengt. Later zal hij nochtans in China krachtig gaan bestrijden wat hij als Frans en Europees cultuurimperialisme beschouwt.

Zijn religieuze roeping uit zich vrij vlug. Het levensverhaal van Jean-Gabriel Perboyre, die in 1840 als lazaris in China werd vermoord en door de kerk gelukzalig werd verklaard, maakte op hem een zodanige indruk dat hij zich toen, hoewel nog zeer jong, voornam ook als lazaris naar China te trekken en er de marteldood te sterven... De mystische en ascetische neigingen van het milieu waarin Vincent opgroeide, kunnen deze overmoedige uitspraak grotendeels verklaren. Maar ook de persoonlijkheid van Vincent zelf, waarover een medeleerling die later ook geestelijke zou worden, volgens Jacques Leclerq (blz. 21), getuigde als

over „*un véritable saint ... mais un peu excessif et brûlant les étapes*”.

In 1895 treedt hij in bij de lazaristen in Parijs. De geestesstromingen in de toenmalige katholieke wereld in Frankrijk — sommige behoudsgezinde, maar andere vooruitstrevende, in het spoor van *Rerum Novarum* (1891) (waartoe Vincent zich bekennt) — beroeren hem. Zijn vertrek naar China wordt evenwel uitgesteld, wegens een lange periode van verzwakking en ziekte. Zijn oversten sturen hem een tijdlang naar Rome. Ten slotte kan hij naar China afvaren op 10 februari 1901.

China kent dan de naweeën van de Boxeroprofstand, een gewelddadige xenofobe beweging. Deze had haar zwaartepunt in de landelijke gebieden rond Beijing waar Lebbe zijn taak aanvat, met de inzet en gedrevenheid die hem steeds zullen bezielen. Hij leeft er in eenvoud tussen de boerenbevolking, past op de massa gerichte evangelisatiemethoden toe en bekritiseert, ondanks de slachtpartijen die de Boxers onder de christelijke bevolking hebben aangericht, de harde repressie door westerse huurlingenlegers.

In 1906 wordt hij benoemd tot deken van Tientsin, de grote havenstad. Zijn actie is erop gericht, enerzijds, leken te verenigen in katholieke actiegroepen — daarmee loopt hij vooruit op wat toen in Europa slechts op dreef kwam — en, anderzijds, niet-katholieke en christelijke elites tot humanitair dienstbetoon te bewegen. Hij slaagt erin door zijn woord, maar vooral door zijn concreet beleefd voorbeeld, heel wat Chinezen tot de katholieke godsdienst over te halen. Hij is gericht op actie, niet op doctrinaire discussies. In 1915 richt hij een dagblad op, de *I Tse Pao* („openbaar belang”), dat vlug in Noord-China een relatief belangrijke verspreiding kent. Naast godsdienstige thema's, komen daarin duidelijk ook aanhankelijkheid t.a.v. China en een positieve beoordeling van Chinese waarden tot uiting — in tegenstelling tot het hooghartig misprijzen van vertegenwoordigers van westerse machten in de concessies, en van heel wat missionarissen.

Maar in 1916 komt hij in botsing met een Franse bisschop en met de Franse burgerlijke overheid wegens zijn verzet tegen de bouw van een kathedraal op Chinese grond die juist buiten de concessie in Tienstin is gelegen. Vincent wordt door zijn oversten naar een zuidelijke provincie gestuurd — in feite verbannen —, waar hij tot 1920 zal verblijven. Begrijpelijkerwijze zal zijn actie aldaar een meer gelokaliseerde impact hebben. Dat Paus Benedictus XV in 1919 in de encycliciek *Maximum Illud* de verheffing van inheemse priesters tot de bisschopszetel toelaat, is hem evenwel een troost. Daarvoor zet hij zich overigens reeds sinds lang in.

In 1920 aanvaardt hij een suggestie om naar Europa terug te keren en zich in te zetten voor de nogal talrijke

Chinezen die in Frankrijk, België of elders komen studeren. Hij zoekt onvermoeibaar voor hen onderkomen bij bevriende families, verzamelt gelden voor hun opleiding en onderhoud, en houdt ontelbare lezingen over China in het algemeen, en over de missiëringswerking in het bijzonder.

Op aanvraag van één der Chinese priesters die voor het eerst in 1926 bisschop worden gewijd, keert Pater Lebbe nu voor goed naar China terug en gaat er werken op het platteland, ten zuiden van Beijing. Onder de Chinese naam *Lei Mingyan* (= „de donder die in de verte weerklinkt”), die hij reeds rond 1905-10 had aangenomen, bekomt hij in 1929 de Chinese nationaliteit. Maar benevens deze taak wordt op hem ook een beroep gedaan voor de krant in Tientsin en als aalmoezenier van de universiteitsstudenten.

Maar dit uiterst actief leven wordt omgebogen wanneer Vincent, op aanvraag van Chinese priesters, de Congregatie van de Kleine Broeders van St.-Jan de Doper sticht, weldra aangevuld door een gelijkaardige congregatie voor kloosterzusters. Hij krijgt toelating de lazaristenorde te verlaten. Het contemplatieve patroon van de trappisten staat model in de nieuwe kloosterorde, maar Vincent — nu broeder — Lebbe bekomt dat zijn medebroeders, naast een spiritualistisch gemeenschapsleven, ook een deel van hun tijd besteden aan het ledigen van de noden van arme dorpen.

Ondertussen was China vervallen in veelvertakte oorlogsellende. Het Kuomintang-leger van Chiang Kaichek moest de strijd aanbinden met de „oorlogsheren”, in Noord-China. In 1931 rijft Japan Mantsjoerije in en in 1937 start het een frontale aanval op China. Bovendien hebben de communistische legers van Mao Tsetung en van Chu Teh, na de legendarische Lange Mars, sommige gebieden in Noord-China onder controle gekregen, dichtbij de streken waar de broeders actief zijn.

Bij het uitbreken van de totale oorlog tussen China en Japan, stelt Vincent Lebbe, met zijn medebroeders, zich ter beschikking van de Chinese overheid, als verplegers en brankardiers. Zij verlenen, veelal op gevaar voor hun leven, bijstand aan duizenden gekwetsten. Maar tevens waarschuwt Vincent onvermoeibaar de Chinezen voor defaitisme. In deze betoont Vincent metterdaad een vuriger patriotisme dan vele Chinezen en dan sommige kerkelijke oversten, die een neutraliteitsgesprek voorstaan. Chiang Kaichek vraagt hem, vanuit Hanchaou, een politieke en culturele organisatie op te zetten met als opdracht, vooral in het Noorden en onder de katholieken de weerbaarheid tegen de Japanners te helpen opvoeren.

In 1940 wordt hij met enkele gezellen door de Communisten gevangen genomen en o.m. aan sessies van zelfkritiek onderworpen. Toch geniet hij ook daar enige

waardering omdat ook de gekwetsten uit communistische rangen worden verzorgd. Dreigingen vanwege het nationalistische leger en de tussenkomst van Chu Teh zelf, met wie Lebbe contacten had opgebouwd, bezorgen hem na veertig dagen de vrijheid terug. Maar wel dra moet Chiang de wijk nemen naar Chongking. Uitgeput bereikt Vincent Lebbe de nieuwe hoofdstad van de nationalisten; hij lijdt trouwens reeds sinds geruime tijd aan verschillende kwalen. Hij sterft er op 24 juni 1940.

Nationalistisch China rouwt om hem en brengt hem een indrukwekkende hulde, die uniek is voor iemand van niet-Chinese origine. Drie weken na zijn dood stelt een decreet: „Lei Mingyuan is van Belgische oorsprong. In zijn jeugd liet hij zich naturaliseren tot Chinees. In Tientsin en in Beijing heeft hij liefdadigheidsacties gevoerd en kranten opgericht”.

Deze tengere man, klein van gestalte, heeft zich, met een heilig vuur ingezet voor zijn idealen. Hij werd daarbij gedragen door een diepe religieuze overtuiging, die evenwel de genegenheid voor de evenmens deed prevaleren boven verschillen in leerstellingen. Hij was een man van de daad. Daartoe was hem geen inspanning teveel, ook al moest hij zich tientallen kilometers met de fiets verplaatsen over stofferige plattelandspaden.

Wie kennis neemt van dit zo gevulde leven, voelt zowel verwondering als bewondering voor de vele taken die Vincent Lebbe op zich heeft genomen, voor zijn tomeloos dynamisme en het optimisme waarmee hij steeds de zware hinderpalen op zijn weg vermocht te trotseren, zonder zijn krachten te doseren.

In zijn bereidheid het leven van de arme boerenbevolking in China te delen, in zijn afkeer voor de hooghartige houding van westerse en andere imperialisten, was hij een vroeg en zeldzaam exponent van een grote openheid naar een aloude cultuur in een economisch en politiek vervallen land, waarop de wereldmachten toen kleinerend neerkeken. Het religieus leven dat hij predikte, evenzeer met zijn voorbeeld als met het woord, moest binnen de inheemse maatschappij gebeuren en op Chinese leest zijn geschoeid. Reeds bij de aanvang van zijn optreden in China schreef hij dat „indien ik een Europeaan zou blijven, zou ik slechts een dood lichaam zijn”. Hij was werkelijk een voortrekker inzake interculturele contacten, die thans, vijftig jaar later, ingevolge de razendsnelle groei van China en van Oost-Azië, hoogst noodzakelijk zijn opdat vanuit verschillende uitgangspunten en geardheden, Oost en West samen een wereld zouden kunnen opbouwen, waarin openheid, samenwerking — zij het in gezonde naijver — zouden vermogen onbegrip en antagonisme te overstijgen.

Bronnen: LECLERCQ, J. (chanoine) 1955. Vie du Père Lebbe. Doornik-Parijs, Casterman. — *La Pensée Catholique* (Luik) 1930. «En chine il y a du nouveau. Le Père Lebbe nous écrit». — SUETENS, C. 1994. Apôtre et Chinois: Vincent Lebbe (*Lei Mingyuan*). In: *Historiography of the Chinese Catholic Church. Nineteenth and Twentieth Century*. Leuven, Ferdinand Verbiest Foundation, pp. 206-21. — SOHIER, A. [1967]. Notice Lebbe. *Biographie Nationale*, VI (1): 552-564.

* Met dank aan Professor C. Soetens, directeur van het „Centre Vincent Lebbe” aan de *Université catholique de Louvain*, voor zijn oordeelkundige bemerkingen op een eerste versie van deze tekst. Enkel de auteur van deze notitie blijft verantwoordelijk voor tekortkomingen.

21 mei 1996.
S. Plasschaert*.